

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

47

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

BRNO 2006

PD 1520/47.2006

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Petr Škrdl

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

47 (2006)

97220/07

07220/07

Obrázek na obálce
Cover illustration

Pekárna. Kamzík (*Rupicapra rupicapra*). Foto M. Frouz

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

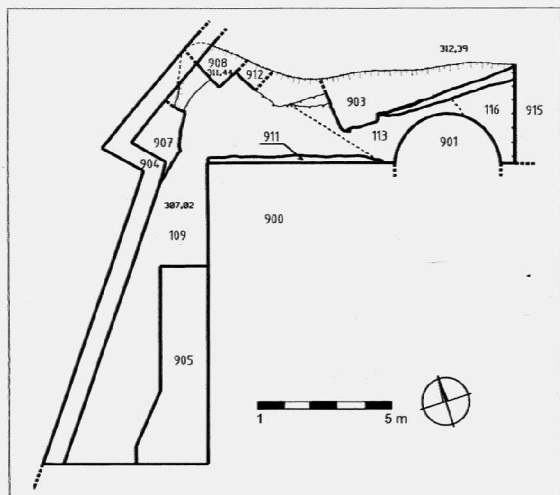
Copyright © 2006 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Bekros

Pokyny pro autory na internetové stránce
Instructions to authors on internet pages

<http://www.iabrno.cz/3calcz.htm>

9395458

Obr. 175. Šternberk, areál hradu, situační plán odkryté plochy v severním parkánu.

Šternberk, das Burgareal, Plan der Grabungsfläche im nördlichen Zwinger.

kové strany (Kašpárková – Richterová – Vitek 2001, 46, 48–49). Zcela recentní je hospodářská přístavba, k. 905.

Plocha je vymezena souřadnicemi: X= 1106390,60, Y= 541981,06; X= 1106394,00, Y= 541976,07; X= 1106384,36, Y= 541969,62; X= 1106391,65, Y= 541958,25; X= 1106378,11, Y= 541953,96; X= 1106376,90, Y= 541964,55; X= 1106381,49, Y= 541972,82

Z důvodu odvlhčení zdiva bylo na terase demontováno schodiště a odstraněny násypy až do hloubky cca 2,4 m pod úroveň původního povrchu. Podél severní zdi včetně šnekovitého schodiště (k. 900, 901, obr. 175) byl vyhlouben výkop do hloubky 5,4 m. Ve výkopu podél severní zdi bylo ve východní části odkryto podloží – k. 116 kompaktní skála, k. 113 navětralá skála; na terase nebylo podloží dosaženo. Přítomnost novodobého násypu severní terasy se projevila během výzkumu. Poměrně jednotný zásyp suťového charakteru (k. 109) obsahoval kromě nálezů konce 19. a počátku 20. stol. také barokní a renesanční keramiku a kachle. Pouze v prostoru mezi zdmi 900 a 903 bylo dochováno torzo uložení obsahující keramiku 14. stol. (mj. světlá “krupičková” oxidálně pálená keramika olomouckého výrobního okruhu), i to však vzniklo později, podle mladších vrstev nacházejících se pod ním. Po odstranění násypů bylo odkryto několik pozůstatků zdi (obr. 175). Kamenné zdi 903, 912 a 915 patrně souvisí s mladší, hospodářskou (?) zástavbou severního parkánu před jeho úpravami a před založením parku na počátku 20. stol. Zpracování výzkumu není ukončeno, proto zatím není zcela jasné, jaký byl účel zdi 907 a 908. Jako starší se jeví zeď 908, kamenná, pojená kvalitní maltou uhlazenou v líci. Spolu s protilehlou zdí 907 (smíšená, převaha kamenů) vytváří „uličku“; nelze vyloučit, že mohlo jít o výpavní branku, zvláště když je hradba (904) v tomto místě z obou stran porušena a druhotně dozděná.

Hana Dehnerová, Jan Grégr

Literatura

Kašpárková, S., Richterová, H., Vitek, T. 2001: *Šternberk na Moravě. Hrad. Stavebně historický průzkum*. Uloženo v archivu Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Olomouci č. 6098.

Resumé

Šternberk (Bez. Olomouc), Burg Šternberk, Parzelle Nr. 92/1. Mittelalter, Neuzeit. Burg. Rettungsgrabung.

ŠTERNBERK (okr. Olomouc)

Kláster. Vrcholný středověk. Novověk. Záchranný výzkum.

V souvislosti s obnovou bývalého augustiniánského kláštera ve Šternberku (kulturní nemovitá památka zapsaná pod č. r. 1971) došlo v roce 2005 k vybudování nových inženýrských sítí v areálu kláštera a zároveň se stavbou probíhal záchranný výzkum. Identifikace lokality je možná na mapovém listu ZM ČR (M 1 : 10 000) číslo 14-44-25: Z : 265 – J : 272; Z : 270 – J : 264; Z : 261 – J : 260; Z : 257 – J : 265. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry. Záchranný výzkum probíhal formou dohledu v časovém rozmezí 26. 9.–1. 12. 2005.

K založení augustiniánského kláštera Zvěstování Panny Marie dochází roku 1371 Albertem II. ze Šternberka, tehdy biskupem v Litomyšli. Středověkou podobu kláštera z větší části setřela barokní přestavba, z původního kláštera zůstala částečně zachována část ambitu přiléhajícího ke kostelu. Krátce po dokončení barokní přestavby byl klášter Josefem II. zrušen a jeho další majitelé (armáda, sklad textilu) zanechaly klášterní budovy v žalostném stavu. Rekonstrukce kláštera se týkala pouze barokní budovy konventu, který vlastní město Šternberk (prelaturu a kostel vlastní římskokatolická církev). Výzkum probíhal za chodu stavby a omezil se na dokumentaci profilů těch výkopů, kde byly zjištěny kulturní vrstvy anebo stavební konstrukce. Před zahájením stavby bylo vykopáno několik sond (S 1–4), které měly za úkol zjistit stratigrafickou situaci na lokalitě. Sonda 1 a 4 byla vykopána u vchodu do sklepení konventu, mezi zdí konventu a betonovou žumpou recentního původu. Při dokumentaci sond 1 a 4 byly zjištěny kulturní suťové vrstvy svědčící o planýrce středověkých budov, ale také byla dokumentována šedá jílovitá vrstva náležející do období středověku. Sondy 2 a 3 byly vykopány v prostoru mezi konventem a ohradní zdí. Při jejich dokumentaci byla zjištěna pouze recentní vrstva o mocnosti 0,30–0,40 m a stejné hloubky od dnešního povrchu, pod níž se nacházelo již jen skalnaté podloží. Při další dokumentaci profilu výkopů v areálu konventu bylo fotograficky či kresebně zaznamenáno množství stavebních konstrukcí (kamenná zdiva, cihlové kanály-trativy aj.), ale všechny souvisely až s barokní fází, případně mladšími etapami využití areálu kláštera.

Hlavní náměstí, Radniční ulice, ulice U horní brány, ulice Na valech, Horní náměstí, Jarní ulice. Město. Vrcholný středověk. Novověk. Záchranný výzkum.

Ve dnech 13. 10. až 14. 12. 2005 proběhl záchranný výzkum v rámci historického jádra města Šternberk. Identifikace lokality je možná na mapovém listu ZM ČR (M 1 : 10 000) číslo 14-44-25: Z : 260 – J : 276; Z : 254 – J : 266; Z : 241 – J : 250; Z :

244 – J : 269. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry. Historické centrum Šternberka je chráněno jako městská památková zóna vyhláškou Ministerstva kultury České republiky č. 476/1992 sb. ze dne 10. 9. 1992.

Výzkum byl vyvolán stavební činností městského úřadu v rámci projektu na celkovou rekonstrukci jádra Šternberka, která byla zahájena výměnou vodovodního řadu a kanalizace včetně domovních přípojek. Výzkum byl realizován formou dohledu při hloubení výkopu po celé trase nových sítí. Rozpoznané archeologické situace byly následně dokumentovány v profilech a dále proběhlo vzorkování zjištěných kulturních vrstev. Trasa nově pokládaných inženýrských sítí na Hlavním náměstí a Radniční ulici byla také prozkoumána za pomoci sond 1–6. Sledování výkopu na Hlavním náměstí ukazuje na podobnou stratigrafii na celé ploše náměstí. Na povrchu jsou recentní vrstvy o mocnosti 0,60–0,70 m, pod nimiž se nacházejí uložení z období vrcholného středověku až raného novověku. K pozoruhodným nálezům patří několik vrcholně středověkých vrstev obsahujících velké množství strusky, která jim dává „rezavou“ barvu, ale které bohužel obsahují minimum ostatních nálezů (keramické zlomky, kosti). Zajímavý je také nález mazanícové vrstvy na Radniční ulici, která se objevuje především v horní polovině ulice a je patrně pozůstatkem požáru okolních budov. Také nelze opomenout objev kamenné studny uprostřed Horního náměstí, která nebyla předtím známa. Výstavba inženýrských sítí ve Šternberku v roce 2005 tvořila pouze část z plánovaných stavebních akcí. V roce 2006 bude Hlavní náměstí předlážděno, postaveno nové veřejné osvětlení, vybudována nová kašna, a proto bude záchranný výzkum pokračovat i v tomto roce. V souvislosti s rekonstrukcí vzhledu centra města byl také proveden archeologický dohled na ulici Československé armády a Bezručově ulici, ale v obou případech s negativním výsledkem.

Jakub Vrána

Resumé

Šternberk (Bez. Olomouc). Kloster. Hochmittelalter. Neuzeit. Rettungsgrabung.

Šternberk (bez. Olomouc). Hlavní Platz, Radniční Gasse, Gasse U horní brány, Gasse Na valcích, Horní Platz, Jarní Gasse. Stadt. Hochmittelalter. Neuzeit. Rettungsgrabung.

TELČ (okr. Jihlava)

Palackého ulice, parcely č. 7378/1, 7355/1, 7375/2, středověk – novověk, město, záchranný výzkum.

Výkopy pro položení vodovodního řadu se nacházely v JV části historického jádra města Telče v blízkosti věže kostela sv. Ducha. Výkop procházel přibližně středem Palackého ulice od Dolní (Velké) brány a končil v JV cípu náměstí Zachariáše z Hradce. Lokalita leží v nadmořské výšce 519–523 m a přímé podloží tvoří silně zvětřalé ruly s doklady intenzivního zvětřávání (místa zelenavé a bělavé zvětřaliny). V průběhu výkopových prací byly dokumentovány přibližně 70 cm široké výkopy, které dosahovaly hloubky 160 cm.

V prostoru okolo kostela sv. Ducha se potvrzuje existence zeměpanského dvorce, příp. kupeckého dvora, který se rozprostíral v 1. polovině 13. stol. na jižním okraji středověkého jádra města na nevýrazné vyvýšenině. Jeho ohraničení – opevnění tvořil nejspíše do podloží zasekaný příkop s dřevohlinitým valem i s kamennou hradbou (Bláha – Konečný 2005, 125). Kupecký dvůr byl již přímým předchůdcem města, které jej zčásti začlenilo do svého areálu obehnaného příkopem a kamennou hradbou. V rámci města pak kupecký dvůr přestává mít v průběhu 14.–15. stol. své výlučné postavení. Palackého ulice a náměstí Zachariáše z Hradce byly zkoumány již v letech 1992–1993 a 1998. Vrstvy, příkopovitý útvar a objekty byly datovány zejména do období od 13. do 16. stol. (Procházka – Zatloukal 1993, 7–9; Zimola 2000, 3–23).

V jihovýchodní části náměstí Zachariáše z Hradce, před průčelím renesančního domu čp. 21, ležel původní pochůzný horizont v hloubce 60 cm. Obsahoval zlomky keramických nádob, kachlí, cihel, pravděpodobně kovářské strusky a kostí domácích zvířat, vše z období 14.–16. stol. Struska představuje nejspíše odpad vyvezený na místo z kovářské dílny, která fungovala někde v okolí. Nad pochůzným terénem byly navršeny v období od 16. do 19. stol. při úpravách terénu náměstí vyrovňávky nerovností. Vyrovňávka zvýšila úroveň terénu asi o čtyřicet centimetrů a místy posloužila i jako lož

Obr. 176. Telč, ul. Palackého. Trasa výkopů a poloha dokumentovaných profilů a nálezových míst. Telč, Palackého Str. Die Lage der Graben für Versorgungsnetze mit dokumentierten Schnitten und Fundorten.